

Nr 21

Försvarsutskottets betänkande med anledning av förslag i propositionen 1974:75 om en sammanhållen datadriftorganisation för försvaret, kallad försvarets datacentral, jämte motioner.

I propositionen 1974:75 angående vissa organisations- och anslagsfrågor m. m. rörande försvaret har Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. besluta att försvarets datacentral inrättas den 1 juli 1974,
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen har förordat inrätta en extra ordinarie tjänst som chef för försvarets datacentral,
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med att försvarets datacentral inrättas.

Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag har väckts motionerna 1974:1645 och 1974:1647–1648.

Försök med gemensam datadrift för försvaret

Frågan om en samordning av datadriften inom försvaret har varit aktuell sedan mitten av 1960-talet. Efter vissa förberedande undersökningar tillsatte statskontoret hösten 1967 en särskild arbetsgrupp med uppgift att närmare utreda datamaskindriften inom försvaret. Arbetsgruppen rekommenderade i sin rapport som lades fram i juni 1968 att en för krigsmakten gemensam datadriftorganisation skulle inrättas och att verksamheten skulle baseras på principen om självbärande drift. Enligt arbetsgruppen borde organisationen omfatta en till försvarets civilförvaltning knuten datadriftledning och ett antal datadriftenheter. Regionala stanscentraler förutsattes komma att inrättas efter hand.

Statskontoret redovisade förslaget jämte inhämtade yttranden för Kungl. Maj:t i november 1968 och förordade att datacentralerna vid försvarets civilförvaltning, försvarets materielverk och värnpliktsverket skulle inordnas i datadriftorganisationen. Överbefälhavaren hade uttalat sig mot förslaget att datadriftenheterna skulle underställas datadriftledningen och hade i stället förordat att datadriftenheterna skulle bli kvar under resp. huvudmyndighet. Driftledningen skulle endast ha till uppgift att tekniskt och ekonomiskt samordna driften genom direktiv och anvisningar.

Försökens uppläggnin g m. m.

I maj 1969 fick civilförvaltningen Kungl. Maj:ts uppdrag att under budgetåren 1969/70 och 1970/71 svara för försök med gemensam datadrift. Syftet med försöken var att inhämta underlag för beslut om teknisk, ekonomisk och organisatorisk samordning av datadriften inom försvaret. I försöken skulle ingå dels driftdelarna av datacentralerna vid civilförvaltningen, materielverket och värnpliktsverket, dels värnpliktsverkets driftenheter i Kristianstad och Östersund. De skulle dock under försökstiden bli kvar under resp. myndighet. Stanscentralerna i Arboga och Kristianstad skulle under försökstiden höra till materielverket resp. värnpliktsverket.

Civilförvaltningen presenterade redan i oktober 1970 ett principförslag angående datadriftens organisation inom försvaret. Detta förslag, som i stort överensstämde med statskontorets tidigare förslag, innebar att det inom försvaret skulle tillskapas en sammanhållen driftorganisation bestående av en driftledning med direkt underställda datadriftenheter och stanscentraler. Den nya organisationen skulle anslutas till civilförvaltningen eller eventuellt till annan myndighet. Driften skulle vara ekonomiskt självbärande. I organisationen skulle ingå civilförvaltningens, materielverkets och värnpliktsverkets driftdelar, stanscentraler samt eventuellt nytillkommande enheter för administrativ dataproduktion.

Då resultaten av de genomförda försöken med gemensam datadrift under budgetåren 1969/70 och 1970/71 inte ansågs utgöra tillräckligt beslutsunderlag, förordnade Kungl. Maj:t i september 1971 att fortsatta försök med gemensam datadrift skulle bedrivas fram till den 30 juni 1974. Driftledningens ansvarsområde och arbetsuppgifter konkretiserades. Vidare inrättades en särskild datadriftdelegation som skulle följa försöksverksamheten. I delegationen var överbefälhavaren, materielverket, värnpliktsverket, rationaliseringsinstitutet och statskontoret representerade.

I april 1973 presenterade civilförvaltningen en slutrapport med förslag till organisation för datadriften inom försvaret. Enligt denna borde organisationen principiellt utformas i överensstämmelse med civilförvaltningens tidigare förslag, dvs. som en organisatoriskt sammanhållen, ekonomiskt självbärande datadriftorganisation. Det hade emellertid inte varit möjligt att nå enighet om förslaget.

Materielverket förordade två av varandra oberoende datadriftorganisationer, den ena knuten till materielverket och den andra till värnpliktsverket. Med hänsyn till sin driftsituation ansåg värnpliktsverket att verkets driftdelar borde vara inordnade i verkets organisation. Statskontoret föreslog en lösning enligt den s. k. DAFA-modellen. Datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA), som tillskapades den 1 juli 1970 (prop. 1970:1 bil. 9 s. 37, SU 1970:7, rskr 1970:7), har en styrelse som ledningsorgan och är underställd statskontoret som chefsmyndighet.

I skrivelse den 18 juni 1973 föreslog civilförvaltningen i samråd med

rationaliseringsinstitutet att datadriften i försvaret skulle organiseras enligt statskontorets förslag. Sedan ställning tagits i principfrågan var civilförvaltningen beredd att i samråd med rationaliseringsinstitutet lägga fram detaljförslag till organisation för datadriften inom försvaret jämte erforderliga instruktionsbestämmelser.

I överensstämmelse härmed har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1973 förordnat att det inom försvaret skall organiseras en sammanhållen datadriftorganisation bestående av en driftledning med direkt underställda datadriftenheter och stanscentraler och med en förvaltningsmyndighet som chefsmyndighet. Organisationen skall under chefsmyndigheten ledas av en styrelse. Driften skall vara ekonomiskt självbärande.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har civilförvaltningen sedermera den 4 februari 1974 i samråd med rationaliseringsinstitutet lagt fram detaljförslag till organisation av datadriften inom försvaret.

Försöksverksamhetens organisation

Försvarets datadriftorganisation, som svarar för den pågående försöksverksamheten, har till uppgift att huvudsakligen inom försvaret mot ersättning databehandla främst administrativa rutiner som löneuträkning och materielredovisning samt utföra visst metod- och utvecklingsarbete. Försöksorganisationen omfattar en datadriftledning vid civilförvaltningen, fem datadriftenheter – varav en vid civilförvaltningen, en vid försvarets materielverk (med två driftställen) och tre vid värnpliktsverket – samt tre stanscentraler i Kristianstad, Arboga och Karlstad. Dessutom finns en data-driftdelegation med uppgift att följa verksamhetens utveckling.

Personalen vid datadriftenheterna är anställd hos den myndighet till vilken driftenheten är ansluten. Antalet anställda är f. n. ca 185.

Datadriftorganisationen redovisas som självbärande verksamhet under förslagsanslaget F 1. Försvarets civilförvaltning. Omsättningen beräknas för budgetåret 1973/74 till ca 22 milj. kr.

Civilförvaltningens förslag

Det förslag som civilförvaltningen lagt fram och som propositionen grundar sig på har utarbetats av en för ändamålet tillsatt ledningsgrupp med företrädare för civilförvaltningen, rationaliseringsinstitutet och överbefälhavaren. Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1973 har varit en utgångspunkt för ledningsgruppens arbete och civilförvaltningens förslag som i huvudsak innebär följande.

Den sammanhållna datadriftorganisationen föreslås ingå i krigsmakten och skall benämnas försvarets datacentral (FDC). FDC:s uppgifter skall omfatta datamaskindrift avseende främst administrativa tillämpningar, administration av underhåll m. m. av bl. a. terminaler och linjer för kommunikation med FDC:s datamaskiner samt beredskaps- och krigsplanläggning

för datadriften. I uppgifterna skall vidare ingå program- och datastansning, kundservice, vissa metodfrågor och vissa uppgifter inom området databas-administration. När så är möjligt av bl. a. sekretessskäl bör FDC kunna åta sig uppdrag även från uppdragsgivare utanför försvaret.

FDC skall tillhandahålla eller förmedla resurser för kundernas behov av datamaskinkapacitet för administrativ databehandling. Motsvarande gäller kundernas behov av stansning utanför den egna myndigheten med undantag för smärre tillfälliga uppdrag. För utnyttjande av datamaskiner upprättas produktionsavtal som reglerar kundens och FDC:s ömsesidiga åtaganden.

Chefsmyndighetens uppgifter skall bl. a. vara att besluta i frågor där framställningar skall göras till Kungl. Maj:t. Vidare skall chefsmyndigheten besluta i frågor som rör långsiktig resursplanering. Chefsmyndigheten skall också ansvara för beredskaps- och krigsplanläggning av datadriften. Vid val av chefsmyndighet har materielverket och rationaliseringsinstitutet ansetts vara tänkbara alternativ. I förslaget förordas rationaliseringsinstitutet som chefsmyndighet.

Som skäl härför anför civilförvaltningen att chefsmyndigheten måste vara neutral i förhållande till olika kundintressen. Civilförvaltningen anser därlför att försvarets rationaliseringsinstitut är lämpligt som chefsmyndighet. För denna lösning talar enligt civilförvaltningen vidare att rationaliseringsinstitutet redan nu har uppgifter inom ADB-området som väl ansluter till dem som chefsmyndigheten skall svara för. Däremot har institutet inte resurser för beredskaps- och krigsplanläggning men civilförvaltningen anser det ofrånkomligt att det egentliga planläggningsarbetet utförs inom FDC. Beträffande krigsorganisation och representation i högkvarteret har civilförvaltningen svårt att se att chefsmyndigheten i denna egenskap skulle ha någon uppgift att fylla under krigsförhållanden. De krav som i dessa hänseenden har ställts på chefsmyndigheten anser civilförvaltningen vara överdimensionerade. Civilförvaltningen betonar emellertid att stor hänsyn måste tas till datadriftens utformning i krigsorganisationen och anser det viktigt att överbefälhavaren ges direktiv- och anvisningsrätt i dessa frågor gentemot rationaliseringsinstitutet, trots att institutet inte tillhör krigsmakten och någon sådan rätt inte föreligger f. n.

Styrelsen skall bestå av högst åtta ledamöter. Den skall bl. a. lämna förslag till chefsmyndigheten om framställningar till Kungl. Maj:t. Styrelsen förutsätts i förslaget ha en aktiv roll i konkreta driftfrågor.

FDC skall under en chef vara organiserad på följande enheter som är direkt underställda chefen, nämligen en planeringsenhet, en teknisk enhet, en dataregistreringsenhet, driftenheter i Stockholm och Arboga samt en särskild driftenhet för främst värnpliktsverkets verksamhet med produktionsställen i Solna, Kristianstad och Östersund. År 1976 antas ytterligare en driftenhet tillkomma i Karlstad.

Den personal som skall ingå i FDC förs över från i första hand nuvarande organisationsenheter vid försvarets civilförvaltning, försvarets materielverk

och värnpliktsverket. Den nya organisationen avses omfatta högst ca 210 anställda.

Verksamheten skall vara ekonomiskt självbärande och FDC bör därför erhålla ett förslagsanslag på 1 000 kr. Vidare bör FDC få disponera en rörlig kredit om 6 milj. kr. Den rörliga krediten kan minskas om ackumulerade tillgångar från försöksorganisationen får föras över till FDC.

Propositionen

I propositionen föreslås att en sammanhållen datadriftorganisation för försvaret, kallad försvarets datacentral (FDC), inrättas den 1 juli 1974. Försvarets rationaliseringsinstitut föreslås bli chefsmyndighet för den nya organisationen, som under chefsmyndigheten skall ledas av en styrelse. Departementschefen förordar rationaliseringsinstitutet som chefsmyndighet, eftersom institutet har erforderlig kompetens inom ADB-området och kan anses neutralt i förhållande till olika kundintressen. Han understryker att chefsmyndighetens uppgifter bör kunna begränsas starkt.

Beträffande organisationen av FDC uttalas i propositionen endast att det under styrelsen bör finnas en chef för FDC. Det ankommer enligt departementschefen på Kungl. Maj:t att fastställa den närmare organisationen av FDC liksom att ange arbetsuppgifter och arbetsfördelning mellan chefsmyndighet, styrelse och FDC. Departementschefen avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t i dessa frågor och i frågan om styrelsens omfattning och sammansättning.

FDC skall svara för driften av försvarets datamaskinutrustning och tillgodose kundernas behov av datamaskinkapacitet för administrativ databehandling. Övervägande datadrifttekniska skäl talar enligt departementschefen för att driften vid de datamaskinanläggningar som är knutna till värnpliktskontoren inordnas i FDC. För att undvika störningar i värnpliktsverkets verksamhet bör verket och FDC få i uppdrag att utarbeta en lämplig ansvars- och uppgiftsfördelning att tillämpas under det första verksamhetsåret.

Under år 1974 kommer vissa av de datamaskiner som nu är i drift att bytas ut mot nya med utökad kapacitet. De datamaskiner som används i fred bör — framhåller departementschefen — också kunna användas under krigsförhållanden. Överbefälhavaren bör kunna ge erforderliga direktiv för detta till FDC. Departementschefen avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t beträffande de ändringar som med anledning härav bör göras i bl. a. instruktionen (1968:408) för överbefälhavaren.

Driften föreslås bli ekonomiskt självbärande. Eftersom FDC i viss mån kan komma att konkurrera med andra datamaskincentraler bör taxorna principiellt inte belastas med kostnader för beredskapsåtgärder. Det kommer att uppdras åt överbefälhavaren att i särskild ordning budgetera kostnaderna för dessa.

Verksamheten bör enligt departementschefen redovisas under ett särskilt delprogram (anslag) inom huvudprogram 5. Gemensamma myndigheter och funktioner. I propositionen föreslås att delprogrammet (anslaget) får benämningen 5.24 (F 24) Försvarets datacentral. Eftersom datadriften skall vara ekonomiskt självbärande bör anslaget föras upp med 1 000 kr.

Behovet av rörelsekapital för FDC bör tillgodoses genom en rörlig kredit.

Motionerna

Med anledning av propositionen har i denna del väckts följande motioner, nämligen

dels motionen 1974:1645 av herrar Karl Bengtsson i Varberg och Petersson i Röstånga (fp) i vilken har hemställts att riksdagen med avslag på propositionen 1974:75 i vad avser datadriften inom försvaret måtte besluta

1. att den nya organisationen försvarets datacentral skall inrättas fr. o. m. 1 juli 1974,

2. att FDC skall vara en renodlad driftorganisation där överbefälhavarens och kundernas krav är styrande för utformningen av organisationen,

3. att FDC under chefsmyndigheten leds av en styrelse om sju ledamöter, i huvudsak kundrepresentanter, och två personalrepresentanter utsedda av Kungl. Maj:t,

4. att som chefsmyndighet utses försvarets materielverk och att FDC skall utgöra en särskild enhet inordnad i den administrativa enheten,

5. att organisationen skall bestå av administrativ enhet (vari inordnas sammanhållning av datainsamlingsfunktionen), teknisk enhet samt två drift-enheter, den ena med driftställen i Stockholm, Arboga och eventuellt senare Karlstad och den andra främst avsedd för värnpliktsverket med driftställen i Stockholm, Kristianstad och Östersund,

6. att den i försöksorganisationen ingående personalen överföres till den nya organisationen och att personalbehovet liksom hitintills tillgodoses genom lönegradsplacerade högstlön tjänster,

7. att verksamheten under budgetåret 1974/75 avses omfatta 190 anställda,

dels motionen 1974:1647 av herr Danell (m) i vilken har hemställts att riksdagen beslutar att försvarets materielverk skall vara chefsmyndighet för försvarets datacentral,

dels motionen 1974:1648 av herrar Gernandt och Polstam (c) i vilken har hemställts

1. att riksdagen beslutar att försvarets materielverk skall vara chefsmyndighet för försvarets datacentral.

2. att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna att styrelsen för FDC ges en sådan sammansättning att olika berörda parter intressen och medinflytande tillgodoses,

3. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag om ytter-

ligare decentralisering av verksamheten inom FDC, i första hand genom att framtida driftenheter upprättas inom varje militärområde.

Utskottet

Försök med gemensam datadrift inom försvaret har pågått sedan den 1 juli 1969. Syftet med försöken har varit att inhämta underlag för beslut om teknisk, ekonomisk och organisatorisk samordning av datamaskindriften inom försvaret. Försöksverksamheten beräknas kunna avlösas av en permanent datadriftorganisation den 1 juli 1974.

Genom beslut den 29 juni 1973 har Kungl. Maj:t förordnat att det inom försvaret skall organiseras en sammanhållen datadriftorganisation bestående av en driftledning med direkt underställda datadriftenheter och stanscentraler och med en förvaltningsmyndighet som chefsmyndighet. Organisationen skall under chefsmyndigheten ledas av en styrelse. Driften skall vara ekonomiskt självbärande.

Försvarets civilförvaltning, som är närmast ansvarig för försöken, har därefter i samråd med försvarets rationaliseringsinstitut lagt fram detaljförslag till organisation av datadriften inom försvaret. Förslaget har utarbetats under medverkan av överbefälhavaren och innebär i korthet att verksamheten skall vara organiserad på följande sätt.

Försvarets datacentral (FDC) som den nya organisationen bör kallas skall under en chef vara organiserad på följande enheter, nämligen en planeringsenhet, en teknisk enhet, en dataregistreringsenhet, driftenheter i Stockholm och Arboga samt en driftenhet för främst värnpliktsverkets verksamhet med produktionsställen i Solna, Kristianstad och Östersund. Styrelsen föreslås omfatta högst åtta ledamöter. Civilförvaltningen förordar försvarets rationaliseringsinstitut som chefsmyndighet.

Förslaget utgår från att FDC skall vara en renodlad driftorganisation. Systemutvecklings- och programmeringsarbete faller således utanför ramen för FDC:s normala verksamhet. Det allmänna målet skall vara att till lägsta möjliga kostnad tillgodose försvarets behov av databehandlingskapacitet för huvudsakligen administrativa uppgifter i fred och krig.

Det är enligt förslaget först genom överbefälhavarens och kundernas krav som det allmänna målet kan ges ett konkret innehåll. Dessa krav bör alltså vara styrande för utformningen av organisationen. Överbefälhavaren bör på vanligt sätt enligt sin instruktion kunna utöva inflytande på verksamheten genom direktiv och anvisningar.

Propositionen följer i huvudsak civilförvaltningens förslag. Departementschefen föreslår att en sammanhållen datadriftorganisation för försvaret — försvarets datacentral — inrättas den 1 juli 1974. Försvarets rationaliseringsinstitut bör enligt departementschefen bli chefsmyndighet för den nya organisationen, som under chefsmyndigheten skall ledas av en styrelse. Organisationen i övrigt går departementschefen inte närmare in på, eftersom

det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa organisationen av FDC liksom att ange arbetsuppgifter och arbetsfördelning mellan chefsmyndighet, styrelse och FDC.

En fråga som visat sig vara av starkt kontroversiell natur är *valet av chefsmyndighet*. De två myndigheter som i slutomgången ansetts kunna komma i fråga har varit rationaliseringsinstitutet och försvarets materielverk. Departementschefen förordar rationaliseringsinstitutet som chefsmyndighet, eftersom institutet har erforderlig kompetens inom ADB-området och kan anses neutralt i förhållande till olika kundintressen.

Rationaliseringsinstitutets lämplighet för uppgiften ifrågasätts i de tre motionerna 1974:1645, 1974:1647 och 1974:1648. De båda förstnämnda motionerna behandlar kompetensfrågan mot bakgrund av de krav som anses böra ställas på chefsmyndigheten. Motionärerna kommer till det resultatet att materielverket och inte rationaliseringsinstitutet bör utses till chefsmyndighet. Motionen 1974:1648 kommenterar departementschefens förslag på följande sätt:

Försvarets rationaliseringsinstitut (FRI) tillhör inte krigsmakten, vilket däremot försvarets materielverk (FMV) gör. De ledningsproblem som kan uppkomma genom att FMV sannolikt blir FDC:s största kund torde kunna elimineras genom att sammansättningen av styrelsen blir sådan att alla rimliga dispositionskrav m. m. kan garanteras.

FRI:s uppgift är att som ett från krigsmakten fristående organ ständigt se över vad som kan göras för att rationalisera verksamheten inom krigsmakten och bl. a. genom konkreta förslag bidra till att verksamheten inom hela försvaret bedrivs rationellt och till minsta möjliga kostnad.

Enligt vår mening är det angeläget att FRI behåller denna fria ställning gentemot krigsmaksorganisationen och att åtgärder som påverkar denna fria ställning inte vidtas. Vi kan sålunda inte godta de förslag som framförs i propositionen att svårigheterna för dataverksamheten vid övergång från freds- till krigsorganisation kan elimineras genom ändringar i instruktionerna för ÖB och FRI. Propositionens förslag innebär att FRI:s fria ställning minskar utan att en smidig övergång av dataledningsfunktionen vid krig eller krigsfara nämnvärt främjas.

Liknande synpunkter förs fram i motionen 1974:1647.

Utskottet kan för sin del förstå dem som hävdar att rationaliseringsinstitutet bör vara ett från krigsmakten fristående organ och inte ha annat än utredande uppgifter. Det kan också med fog göras gällande att en dominerande kund som materielverket inte bör vara chefsmyndighet för FDC. Helt avgörande för valet av chefsmyndighet är dock enligt utskottets mening vilka uppgifter som kommer att läggas på myndigheten i fråga. Det är på denna punkt meningarna går isär.

Det har från civilförvaltningens sida hävdats att chefsmyndighetens roll och de krav som bör ställas på denna har blivit överdimensionerade. Enligt förslaget skall chefsmyndigheten vara beslutande i alla frågor där framställningar skall göras till Kungl. Maj:t. Chefsmyndigheten skall avge förslag till anslagsframställning, programplan, budget och även svara för FDC:s

årsredovisning. Viktiga uppgifter för chefsmyndigheten är också beredskaps- och krigsplanläggning av datadriften, långsiktsplanering och större organisationsförändringar.

Civildförvaltningen har vid utarbetandet av sitt förslag haft att beakta statskontorets erfarenheter som chefsmyndighet i förhållande till datamaskincentralen för administrativ databehandling (DAFA). Enligt motionen 1974:1645 kan man ifrågasätta värdet härav, eftersom statskontoret enligt motionärernas uppfattning på intet sätt har fungerat som chefsmyndighet i förhållande till den civila statsförvaltningens dataverksamhet. Som civilförvaltningen påpekar håller en sakkunnig på med att se över uppgiftsfördelningen m. m. mellan statskontoret, Statskonsult AB och DAFA.

Uppgiftsfördelningen mellan chefsmyndigheten, styrelsen och FDC berörs inte närmare i propositionen. Departementschefen tonar emellertid ner chefsmyndighetens roll högst betydligt, när han understryker att chefsmyndighetens uppgifter bör kunna starkt begränsas. Utskottet ifrågasätter för sin del om chefsmyndigheten under sådana förhållanden har någon egentlig funktion att fylla. Om så inte är fallet, är risken stor att den i stället kommer att utgöra en belastning för datadriftorganisationen.

FDC kommer att ha inemot 200 anställda. Den nya organisationen blir alltså tillräckligt stor för att kunna fungera som en självständig myndighet direkt underställd Kungl. Maj:t. Eftersom verksamheten bör bedrivas enligt affärsmässiga grunder förefaller detta också vara en bättre lösning än det förslag som nu föreligger och som innebär att FDC får en trefaldig ledning med en chefsmyndighet, en styrelse och en ansvarig chef. Verksamheten blir mindre tungrodd. Överbefälhavaren får direktivrätt gentemot FDC, som kommer att ingå i krigsmakten.

Mycket talar alltså för att FDC bör ges en mera självständig ställning. Det kan enligt utskottets mening inte vara till hinder för verksamheten att låta funktionen som chefsmyndighet utgå. En sådan ändring medför i huvudsak endast att styrelsen får ett större ansvar, vilket kan vara en fördel.

Resurser för administrativt arbete måste under alla förhållanden finnas inom FDC. De fördelar som skulle kunna uppnås genom samordning av lokalvård, telefonservice etc. mellan vissa enheter hos FDC och en chefsmyndighet kan alltid vinnas genom samlokalisering och samarbete.

Här bör erinras om att försvarets rationaliseringsinstitut enligt sin instruktion (1968:340) bl. a. skall svara för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom försvaret. Denna uppgift motiverar självfallet ett nära samarbete mellan institutet och FDC.

Av det sagda framgår att utskottet finner övervägande skäl tala för att FDC organiseras som en självständig myndighet under ledning av en styrelse och en ansvarig chef. Behovet av chefsmyndighet faller därmed bort. Vad utskottet anfört i denna del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Två av motionerna tar upp *styrelsens storlek och sammansättning*. I motionen 1974:1645 uttalas att styrelsen bör bestå av sju ledamöter, i huvudsak kundrepresentanter, och två personalrepresentanter utsedda av Kungl. Maj:t. Enligt motionen 1974:1648 bör styrelsen för FDC ges en sådan sammansättning att olika berörda parter intressen och medinflytande tillgodoses.

Som framgår av det föregående ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma om styrelsens storlek och sammansättning och att utse ledamöter i styrelsen. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t därvid tar hänsyn till berättigade krav på representation i styrelsen. För att styrelsen inte skall bli alltför stor blir en prioritering nödvändig. Överbefälhavaren och rationaliseringsinstitutet bör dock enligt utskottets mening under alla förhållanden vara representerade i styrelsen. Den ändring i ledningsorganisationen som utskottet i det föregående har förordat kan vidare motivera att chefen för FDC blir styrelseledamot. Han kan också tänkas företräda FDC i högkvarteret.

I anslutning till motionen 1974:1648 skall utskottet härefter något beröra frågan om *fortsatt decentralisering* av FDC:s verksamhet. Inrättandet av en för försvaret gemensam datacentral innebär ingalunda — som namnet kanske ger anledning förmoda — en centralisering av datadriften inom försvaret. Den nya organisationen innebär i stället att den regionalisering på området som redan ägt rum kommer att bibehållas för att efter hand byggas ut ytterligare. Den aktuella situationen torde framgå av nedanstående sammanställning över driftställen och datorer i försöksorganisationen med kommentarer angående planerade ändringar m. m.

<i>Driftställen</i>		<i>Urustning</i>	<i>Kommentarer</i>
Stockholm	FCF	IBM 360/30	Utgår hösten 1974
	FCF	SAAB D 223/D 23	D 223 ersätts av D 23 (BERTIL) i november 1974
	FMV	IBM 360/40	Utgår 1975. Ny dator i lokalen ej planerad
Solna	VPV	Burroughs B 3500	
Arboga	FMV	IBM 7074/1401	Utgår 1975. Ny dator i lokalen ej planerad
	FMV	SAAB D 223/D 23	Ev. installation av D 223 i augusti 1974, ersätts av D 23 (CECILIA) i november 1974
	FMV	Stanscentral	
Karlstad	VPV	Stanscentral	Flyttas 1976 till försvarets nya förvaltningsbyggnad i Karlstad
Kristianstad	VPV	Burroughs B 2500	
	VPV	Stanscentral	
Östersund	VPV	Burroughs B 2500	

4mm.

1. En ny dator (BERTA) installeras 1976 i försvarets nya förvaltningsbyggnad i Karlstad.
2. Värnpliktsverkets datorer (Burroughs) ersätts av nya regiondatorer 1978–80 med ny lokalisering. Lokaliseringen är under utredning.

Frågan om försvarets inriktning inom databehandlingsområdet i ett längre perspektiv är f. n. under utredning. En plan för informationssystemutvecklingen fram till början av 1980-talet kommer att redovisas under hösten 1974. Föreliggande delresultat av utredningen ger dock skäl att anta att utvecklingen kommer att innebära en fortsatt decentralisering av dataverksamheten inom försvaret. Utskottet förutsätter att lokaliseringen av försvarets datorer fortlöpande prövas från de utgångspunkter som anges i motionen 1974:1648. Det finns f. n. enligt utskottets mening inte någon anledning att hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om ytterligare decentralisering av verksamheten inom FDC.

Kungl. Maj:ts förslag om en sammanhållen datadriftorganisation för försvaret och med anledning därav väckta motioner föranleder i övrigt inte några uttalanden från utskottets sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beslutar att försvarets datacentral inrättas den 1 juli 1974.
2. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna 1974:1645, 1974:1647 och 1974:1648 har anfört om den i propositionen angivna funktionen som chefsmyndighet,
3. att riksdagen avslår övriga yrkanden i motionerna 1974:1645 och 1974:1648,
4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen har förordat inrätta en extra ordinarie tjänst som chef för försvarets datacentral,
5. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med att försvarets datacentral inrättas.

Stockholm den 25 april 1974

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: herrar Petersson i Gäddvik (m), Gustavsson i Eskilstuna (s), Gustafsson i Stenkyrka (c), Gustafsson i Uddevalla (s), Pettersson i Kvänum (c), Gustavsson i Ängelholm (s), Karl Bengtsson i Varberg (fp), fru Sundström (s), herrar Glimnér (c), Brännström (s), herr andre vice talmannen Virgin (m), herrar Gustavsson i Nässjö (s), Gernandt (c), Olsson i Asarum (s) och Björk i Gävle (c).

